

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

ПРОГРАМА

**комплексного іспиту аспірантів
зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»**

**Затверджено на засіданні Вченої Ради
Інституту міжнародних відносин
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
29 жовтня 2019 року (протокол № 3)**

Київ-2019

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Програма підготовлена авторським колективом кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин (завідувач кафедри д.е.н., професор О.І. Шнирков, гарант освітньо-наукової програми доктора філософії д.е.н., професор А.С. Філіпенко, д.е.н., професор Р.О. Заблоцька, д.е.н., професор Н.В. Резнікова, д.е.н., доц. Чугаєв О.А., рецензент д.е.н., професор О.І. Рогач).

Програма передбачає глибоке знання матеріалу про сучасний стан розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин та головні проблеми, що існують у даній галузі.

Оцінювання рівня теоретичної фахової підготовки аспіранта передбачає складання комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за цією спеціальністю. Комплексний підсумковий іспит передбачає виконання кваліфікаційних завдань за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» і є адекватною формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно визначає рівень професійної та наукової підготовки випускників аспірантури.

Програма комплексного іспиту містить обов'язковий і варіативний модулі. Обов'язковий модуль охоплює теоретичні та методологічні аспекти сучасної науки світового господарства і міжнародних економічних відносин, а варіативний модуль стосується наукових та практичних аспектів відповідно до обраного напряму дисертаційної роботи.

Комплексний іспит дає можливість визначити рівень теоретичної та практичної фахової підготовки аспіранта. Підсумкова атестація здійснюється екзаменаційною комісією після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної та практичної фахової підготовки вимогам фахових компетентностей випускників аспірантури за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Критерії оцінки:

“відмінно” (90-100 балів) – досконале знання теоретичних і практичних аспектів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»;

“добре” (75-89 балів) – ґрунтовне знання основних питань спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»;

“задовільно” (60-74 бали) – знання ключових питань спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»;

“незадовільно” (1-59 балів) – незнання ключових питань спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»; - невміння підкріплювати теоретичні викладки прикладами з практики.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ. ОБОВ'ЯЗКОВИЙ МОДУЛЬ

2.1.1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Суть і структурні рівні наукової методології (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Функції наукової теорії (пояснювальна, передбачувальна, синтезуюча, методологічна, практична). Фільтри в пізнанні та в застосуванні наукових знань. Філософське трактування економічної методології (натуралістичний, конструктивістський та реалістичний підходи).

Етапи розвитку економічної методології (передісторія економічної методології 1850 - 1950 рр.; формування предмету, інституціоналізація 1970-1980 рр.; 1980 – даний час – консолідація).

Основні концепції економічної методології (методологічний індивідуалізм, методологічний холізм, інституційний індивідуалізм, методологічний інституціоналізм. Некласичний тип наукової раціональності в методології економічної науки (взаємозв'язок суб'єкт-засоби-об'єкт).

Методологічні засади системності світового господарства на межі XIX-XX століть (міжнародний поділ праці, золотий стандарт, інтернаціоналізація виробництва і обміну).

Структурні елементи СГ і МЄВ (науково-технологічна сфера, виробничо-інвестиційна, міжнародний обмін, валютно-фінансові і кредитні відносини, діяльність міжнародних економічних і фінансових організацій).

Принципи класичної політекономії в теоріях міжнародної торгівлі (вартість, ціна, абсолютні переваги, порівняльні переваги).

А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Ст. Мілль про міжнародний поділ праці, обмінний курс і платіжний баланс. 4-а глобальна наукова революція та постнекласичний тип наукової раціональності. Особливості постіндустріальної (нової) економіки. Діджиталізація економіки і міжнародних економічних відносин.

Філософсько-методологічні ознаки постнекласичної науки. Основні риси постмодерну. Інформаційно-технологічна парадигма М. Кастельса.

Інтелектуальні витoki (генезис) системного аналізу (загальна теорія систем, прикладний системний аналіз).

Системний характер міжнародних економічних відносин (торгівля, інвестиції, фінанси, міграція робочої сили).

Методи системного аналізу світогосподарських зв'язків (відкрита економіка, ієрархічні рівні МЄВ, синергійний ефект).

Теоретико-методологічні виміри економічної глобалізації, генеза глобалізації, індикатори і показники глобалізаційного процесу.

2.1.2. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Основні концепції філософії науки. Зasadничі принципи філософії економіки. Філософська основа економіки. Предмет філософії економіки. Філософські виміри економічної теорії. Онтологія економічного світу. Економічна епістемологія. Основні філософські, методологічні та теоретичні інноваційні погляди на економічну науку. (Античність: Платон, Аристотель; класики: А. Сміт, Д. Рікардо).

Постпозитивізм: К. Поппер, І. Лакатос, Д. Хаусман, Д. Макклоскі, Г. Беккер. Методологічний індивідуалізм, репрезентативний агент і мікроекономічні основи макроекономіки.

Інновації в міжнародних економічних відносинах. Історико-філософська генеза інноваційності. Тлумачення інновацій античними філософами. Історичний огляд розвитку інновацій. Інновації в дослідженні міжнародних економічних відносин. Інновації, міждисциплінарність та творче руйнування. Взаємодія міждисциплінарності та інновацій. Інновації як економічний процес. Інновація як системний феномен: нео-шумпетерська традиція. Міждисциплінарність як інновація. Концептуальні рамки інновацій.

2.1.3. CONTEMPORARY TENDENCIES OF THE DEVELOPMENT OF WORLD ECONOMIC THEORIES

The Scope and Method of Economics. Definition and Nature of Economics. The Theory and Method of Economics. The main concepts of contemporary economic theory.

Neoclassical economics. The History of Neoclassical Economics. Entry Point, Objects, and Logic of Neoclassical Theory. Market values: The Analysis of Supply and Demand. Late Neoclassical Theory.

Keynesian and Post- Keynesian economics. Entry Point, Objects, and Logic of Keynesian Theory. Role of the state in Capitalist Society. Income distribution. Essential post-Keynesian features.

Marxian economics. Entry Point, Object, and Logic of Marxian economics. The Basic Concepts of Marxian economics. Marx's Labour Theory of Capitalist Commodity Values.

Experimental and Neuroeconomics. The essence of Experimental economics. The domain of Neuroeconomics. Five theses of Neuroeconomics.

Social and solidarity economy. Social economy as a third economic sector. Solidarity economy as alternatives to neoliberal capitalism.

Islamic economics. An Islamic perspective of economics. The Islamic economic paradigm. Definition and scope (unity, equilibrium, will, responsibility).

Evolutionary and Institutional economics. The Essence of Evolutionary Economics. Institutional economics, institutionalism, and New institutional economics.

Comparative analysis of neoclassical, post-Keynesian and Marxian economics. Entry Point, Objects, and Logic of Neoclassical, post-Keynesian and Marxian economics. Individualism, Holism and Overdeterminism. Modern tendencies in neoclassical, post-Keynesian and Marxian economics.

Multidisciplinary economics. Methodology, methods and design in experimental economics (methodological guidelines, social preferences, economic games, data, phenomena, and theories, 5 opponent issues (critiques) against EE). Interdisciplinary character of neuroeconomics: neuroscience, experimental and behavioral economics, cognitive and social psychology, five issues about NE.

Alternative theories of economics. Inclusive character of social economy (social goals, reciprocity and solidarity). The main features and substantial forms of solidarity economy (the market principle, redistribution, reciprocity).

2.2. ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

2.2.1. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Міжнародний поділ праці як об'єктивне явище господарського життя. Фактори формування сучасних тенденцій розвитку МПП. Економічна ефективність міжнародного поділу праці. Фундаментальні зміни у міжнародному поділі праці на початку ХХІ ст. Трансформація міжнародних економічних відносин на початку ХХІ ст. Механізм сучасних міжнародних економічних відносин. Системність, об'єктивність і діалектика міжнародних економічних відносин. Економічні інтереси - наймогутніша рушійна сила розвитку, диверсифікації та вдосконалення системи економічних відносин світового господарства.

Виміри конкурентоспроможності національних економік та фактори її розвитку. Конкуренція та конкурентні стратегії у сучасному міжнародному бізнесі. Основні економічні центри світового господарства: характеристика та тенденції розвитку.

Економічні та політичні фактори посилення цілісності сучасного всесвітнього господарства. Теоретичні підходи дослідження економічної глобалізації. Вплив глобалізації світового господарства на міжнародний поділ праці. Глобалізація сучасного світового господарства: позитивні аспекти і протиріччя.

2.2.2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ І ПОСЛУГАМИ

Розвиток міжнародної торгівлі в контексті класичної теорії міжнародної торгівлі. Розвиток основних принципів неокласичної теорії міжнародної торгівлі. Виграш країни від зовнішньої торгівлі за неокласичною моделлю. Умови міжнародної торгівлі: сутність, вимір та методи їх збалансування. Модель Гекшера – Оліна в контексті основних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі на сучасному етапі. Теорема Гекшера – Оліна - Самуельсона і вплив міжнародної торгівлі на абсолютні і відносні ціни на фактори виробництва. Емпірична перевірка взаємозалежності забезпеченості країн факторами виробництва і міжнародної торгівлі (парадокс Леонтьєва). Вплив міжнародної торгівлі на доходи власників факторів виробництва теоремі Столпера – Самуельсона. Причини і наслідки «голландської хвороби» та «деіндустріалізації» для країн експортерів сировинних товарів. Теорії міжнародної торгівлі та питання економічного зростання країн. Виграш країн від міжнародної торгівлі в теорії специфічних факторів виробництва.

Розвиток альтернативних (новітніх) теорії міжнародної торгівлі. Теорія життєвого циклу товару і міжнародна торгівля. Міжнародна торгівля на основі теорії перехресного попиту. Міжнародна торгівля на основі теорії реверсу факторів виробництва. Виграш країн від розвитку міжнародної торгівлі в теорії економії на масштабі. Розвиток міжнародної торгівлі за умовами теорії монополістичної конкуренції П. Кругмана. Детермінанти та риси розвитку внутрішньогалузевої торгівлі диференційованими товарами в сучасних умовах. Аутсорсинг, офшорінг та решорінг у міжнародних економічних відносинах. Теоретичні основи розвитку міжнародної торгівлі послугами.

Новітні концепції формування та розвитку глобальних та регіональних мереж створення доданої вартості на початку XXI ст.

2.2.3. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Міжнародна торгівля в системі МЕВ. Зростання ролі зовнішньої торгівлі в економічному розвитку країн. Головні фактори зростання міжнародного товарообміну Обсяг, структура і напрями з міжнародної торгівлі в сучасних умовах. Структурні зрушення в світовій торгівлі під впливом НТП. Товарна і географічна структура міжнародної торгівлі. Основні центри світової торгівлі на сучасному етапі. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі між промислово розвинутими державами. Детермінанти посилення позицій країн, що розвиваються в міжнародному обміні товарами і послугами.

Шляхи вирішення нерівномірності розвитку світової торгівлі товарами і послугами. Світова торгівля і багатонаціональні корпорації. Риси сервісіфікації світогосподарських зв'язків. Специфіка міжнародного ринку послуг, його учасники і динаміка розвитку. Новітні тенденції в міжнародному обміні послугами. Особливості обліку міжнародного обміну послугами. Діджиталізація та її вплив на розвиток міжнародного обміну товарами і послугами. Генеральна угода з торгівлі послугами: механізми реалізації (ГАТС). Стан, тенденції і перспективи розвитку світових ринків послуг. Характеристика зовнішньої торгівлі товарами та послугами України.

Основні методи аналізу зовнішньої торгівлі. Закономірності ціноутворення на світових товарних ринках. Проблема множинності цін в міжнародній торгівлі. Інформаційні джерела міжнародних цін. Міжнародні корпорації та їх вплив на процес ціноутворення на світових ринках. Сутність та порівняльна характеристика форм міжнародного маркетингу.

2.2.4. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ

Сучасні форми міжнародного руху капіталу: прямі, портфельні, горизонтальні та вертикальні закордонні інвестиції. Сутність та види портфельних інвестицій у світовому господарстві.

Ранні теорії прямих іноземних інвестицій та багатонаціональних підприємств: теорія ринкової влади; теорія циклу життя продукту, теорія валютного ризику та диверсифікації капіталу, біхевіористська теорія, теорія олігополістичної реакції. Економічна школа інтерналізації та транзакційних витрат як методологічна передумова розвитку еклектичної парадигми Даннінга. Значення еклектичної теорії для аналізу сучасних проблем вивозу капіталу та інтернаціоналізації виробництва.

Ресурсна теорія багатонаціональних підприємств, макроекономічні теорії прямих іноземних інвестицій, теорії взаємозв'язку між ПІІ та розвитком країни, економічні та соціальні ефекти прямих іноземних інвестицій, теорія нової економічної географії та діяльність багатонаціональних підприємств.

Сучасні підходи до дослідження інтернаціоналізації капіталу та виробництва: теорія обміну «концентрації на близькість», теорія «міжнародних нових підприємств», заснована на знаннях теорія багатонаціональних підприємств. Глобальні ланцюжки створення вартості та сучасна мережева теорія багатонаціональних підприємств. Теорія фрагментації міжнародного виробництва як синтез теорій вивозу капіталу та теорій міжнародної торгівлі.

Теорія міжнародного портфельних інвестицій: концепція ефективного портфеля, концепція міжнародної диверсифікації. Методологія Марковіца та формування сучасної парадигми портфельного інвестування: концепції оптимізації та оцінювання доходності портфельних інвестицій.

Трансфертні ціни: сутність, функції, внутрішній та зовнішній аспекти їх застосування. Модель трансфертного ціноутворення Херста і шляхи запобігання зловживань трансфертними цінами. Вільні економічні зони у світовій економіці, їх функції та класифікація. Офшорні зони, офшорний бізнес.

2.2.5. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНСТИТУЦІЇ В СФЕРІ РУХУ КАПІТАЛУ

Характеристика багатонаціональних підприємств (БНП), як головного суб'єкта сучасних міжнародних економічних відносин. Становлення БНП та шляхи інтернаціоналізації компаній. Характерні риси сучасних багатонаціональних підприємств. Масштаби діяльності і операцій БНП в умовах лібералізації світової економіки (звіт ЮНКТАД). Галузеві та географічні тенденції руху капіталу БНП.

Організаційно-господарська структура міжнародних компаній: горизонтально інтегрована, вертикально-інтегрована, диверсифікована. Класифікація багатонаціональних фірм за мотивами та пріоритетами розвитку міжнародного виробництва. Основні форми входження багатонаціональних фірм у країну: інвестиції у нові проекти та транскордонні злиття та поглинання. БНП та глобальні ланцюжки створення вартості. Позитивні і негативні наслідки економічної діяльності багатонаціональних підприємств для країн, що приймають їх інвестиції. Проблеми і суперечності вивозу капіталу і посилення ролі БНП на сучасному етапі глобалізації світової економіки.

2.2.6. НОВІТНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ДИНАМІКА МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Фактори зростання міжнародного інвестування на сучасному етапі розвитку МЄВ: глобалізація, лібералізація торгівлі і руху капіталу, інформаційні технології, посилення ролі міжнародних корпорацій. Рушійні сили, обсяги та структура експорту капіталу на сучасному етапі. Місце розвинутих країн в глобальному русі капіталу. Роль США, ЄС та КНР на міжнародному ринку капіталу. Переваги країн, що розвиваються на світовому ринку капіталів. Вплив економічної інтеграції на глобалізацію ринків капіталів. Обсяги і динаміка прямих зарубіжних інвестицій. Детермінанти змін галузевої структурі іноземного інвестування. Іноземні інвестиції у секторі послуг. Географічний розподіл прямих зарубіжних інвестицій. Галузева зміна позицій портфельних інвестицій. Динаміка руху портфельних інвестицій. Поняття інвестиційного клімату та його оцінка. Стан інвестиційного клімату в провідних інтеграційних угруповань і країн світу (США, ЄС, КНР, АСЕАН, БРІКС). Роль іноземного капіталу в українській економіці.

2.2.7. СВІТОВИЙ РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ І МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ

Сучасні концепції міжнародної трудової міграції: неокласична економічна теорія; нова економічна теорія міграції; теорія дуального (сегментованого) ринку праці; теорія людського капіталу; теорія світового ринку праці; теорія загальносвітової міграційної системи; теорія технологічного розвитку.

Міграція робочої сили в системі міжнародних економічних відносин. Класифікація міграційних процесів за основними ознаками. Основні показники руху потоків міжнародних мігрантів: масштаби вибуття і валова міграція. Нерівномірність економічного розвитку і трудова міграція. Формування міжнародного ринку робочої сили, його зв'язок з інтернаціоналізацією виробництва, розвитком міжнародного поділу праці і демографічними процесами. Транснаціоналізація бізнесу та її роль у формуванні світового ринку праці. Ефекти зовнішньоторговельної лібералізації на світовому ринку праці. Чинники, форми та ефекти міжнародних міграційних криз.

Економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили: стандартні ефекти на ринку праці обох країн; наслідки для державних фінансів; загальні ефекти.

Проблеми міждержавного розподілу трудових ресурсів. Роль міжнародних інституцій (ООН, МОП, МОМ) в лібералізації міжнародної міграції робочої сили.

2.2.8. РИСИ І НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Детермінанти розвитку міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації. Основні риси і тенденції розвитку міжнародної міграції робочої сили. Структурні зрушення в міжнародних міграційних потоках. Роль науково-технічної революції в розвитку міграції робочої сили. Вплив лібералізації торговельних і фінансових потоків на світовий ринок робочої сили. Вплив економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці. Основні центри трудової міграції, напрямки, форми, масштаби, склад міжнародної міграції робочої сили. Характерні ознаки сучасної міжнародної інтелектуальної міграції. Особливості міграційних процесів в регіональних інтеграційних угруповань (ЄС, НАФТА, МЕРКОСУР, АСЕАН). Міграційна криза в ЄС. Україна на світовому ринку робочої сили. Основні тенденція та динаміка міграційних потоків в економіці України. Економічні наслідки міжнародної міграції на економічний і соціальний розвиток України.

2.2.9. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ І КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ ЯК ПІДСИСТЕМА СВІТОВОГО РИНКУ.

Міжнародні валютно-фінансові і кредитні відносини як підсистема світового процесу відтворення на початку ХХІ ст. Сучасні міжнародні валютно-фінансові та кредитні проблеми як відображення глибоких змін в умовах світового технологічного зсуву. Віртуалізація фінансових потоків в глобальній економіці. Взаємозалежність між платіжним балансом і валютним курсом. Методи і способи регулювання платіжного балансу. Основні риси платіжних балансів розвинених країн. Основні риси платіжних балансів країн, що розвиваються.

Теорії валютних курсів та валютної політики. Режим валютних курсів і паритетів. Функції, переваги і вимоги функціонування резервних валют. Поняття, структура, форми і функції міжнародної валютної ліквідності. Динаміка золотовалютних резервів, резервної позиції в МВФ, спеціальних прав запозичення (СПЗ). Проблеми міжнародної валютної ліквідності.

Основні тенденції розвитку міжнародних кредитних відносин на сучасному етапі. Джерела і види міжнародних кредитів. Міжнародний кредит і конкурентна боротьба на світових ринках. Форфейтинг як метод і форма інвестиційного кредитування. Тенденції розвитку сучасних міжнародних ринків позичкових капіталів. Вартість і валюти міжнародного кредиту.

Загальна характеристика і динаміка світового і регіональних валютних ринків. Міжнародні валютні ринки: динаміка і структура. Загальна характеристика валютних ринків: форексні ринки; ринок євровалют; ринок деривативів.

Загальна характеристика функцій та структури основних міжнародних фінансових інститутів: Міжнародний валютний фонд і Група світового банку. Банки

і небанківські інститути у міжнародних кредитних відносинах. Регіональні валютно-кредитні і фінансові організації.

2.2.10. ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ СИСТЕМ

Теоретичне узагальнення становлення і розвитку світової валютної системи. Риси сучасної міжнародної валютно-фінансової системи. Проблеми стабільності сучасної світової валютної системи. Вплив світової фінансової кризи на стабільність валютних систем світового господарства. Історія, етапи і особливості валютної інтеграції в країнах Європейського Союзу. Роль євро в міжнародних валютно-кредитних відносинах на сучасному етапі та її перспективи. Особливості валютної інтеграції в країнах, що розвиваються. Міжнародні валютно-фінансові і кредитні інститути як каталізатори процесів фінансової глобалізації. Проблема трансформації функцій міжнародних фінансових організацій в умовах посилення нестабільності світового господарства. Наслідки глобальної фінансової кризи на функціонування світової валютної системи.

2.2.11. МІЖНАРОДНИЙ ОБМІН ТЕХНОЛОГІЯМИ: СУТНІСТЬ, ФОРМИ, МАСШТАБИ І СТРУКТУРА

Роль науково-технічного обміну в світовому відтворювальному процесі. Рушійні сили розвитку сучасних інтернаціональних продуктивних сил на початку XXI ст. Інтернаціоналізація інноваційних процесів у світовому господарстві. Структуротворча функція обміну технологією та інформацією, її масштаби і темпи розвитку. Модель технологічного прогресу Дж. Хікса

Багаторівневість міжнародного технологічного обміну. Технологічний платіжний баланс країни. Шляхи досягнення технологічного лідерства в умовах глобалізаційних змін. Важкодоступні технології як основи конкурентоспроможності.

Глобальний ринок обміну технологіями. Географічна структура міжнародного обміну глобального ринку технологій. Динаміка і обсяги розвитку інформаційного сектора економіки. Механізми міжнародної передачі технологій. Новітні форми міжнародної інформаційної кооперації: офшорне програмування, франчайзинг, аутсорсинг. Використання лізингу, форфейтингу, факторингу у зовнішньоекономічних відносинах.

Роль розвинутих країн світу у міжнародному обміні технологіями. Міжнародні стратегічні альянси як форма науково-технічної кооперації. ТНК та технологічний обмін у світовому господарстві. Риси транснаціоналізації глобального ринку технологій. Механізми міжнародної передачі технологій. Ціноутворення на науково-технічну продукцію на світових ринках. Позиції України на ринку високих технологій. Шляхи інтенсифікації України у міжнародному обміні науково-технічними знаннями.

2.2.12. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Основні теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Сучасна інтерпретація теорії митного союзу Я. Вайнера. Взаємозв'язок і протиріччя глобалізації та регіоналізації економіки. Проблеми розвитку міжнародних інтеграційних процесів на початку XXI ст. Причини і рушійні сили інтеграційних процесів сучасності. Регіоналізація та інтеграція в глобальній економіці. Новітні форми міжнародної економічної інтеграції. Регіональний характер міжнародної економічної інтеграції. Показники інтенсивності інтеграційних зв'язків в регіональних інтеграційних об'єднаннях. Рівень і зміст інтеграції у різних секторах світового господарства. Ефекти та ризики міжнародної економічної інтеграції. Розвиток теорії міжнародної економічної дезінтеграції. Чинники, форми, ефекти та наслідки економічної дезінтеграції.

Формування економічного союзу ЄС. Сучасні проблеми функціонування валютного союзу ЄС і зони євро. Єдиний внутрішній ринок ЄС. Енергетичний союз ЄС. Союз капіталів ЄС. Цифровий союз ЄС. Фіскальний союз. Причини і наслідки Brexit для розвитку європейської інтеграції. Економічні наслідки інтеграційних процесів в Північній Америці для країн-учасниць (НАФТА, ЮСМКА). Особливості економічної інтеграції в Латинській Америці. Особливості економічної інтеграції в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Особливості інтеграційних процесів в країнах Африки. Особливості створення мегаінтеграційних угруповань та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин. (Транс-Тихоокеанське партнерство (ТТП), АСЕАН+3, АСЕАН+6, Всеосяжна економічна та торговельна угода між Канадою та ЄС (СЕТА). Передумови та перспективи створення Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства між США та ЄС (ТТІП). Економічна дезінтеграція України з Росією.

2.2.13. ВИРОБНИЧА ТА ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.

Теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення світового господарства. Роль інфраструктури у формуванні цілісної системи сучасних МЄВ. Вплив науково-технологічного процесу на формування сучасної виробничої та інформаційної інфраструктури світового господарства. Міжнародна інфраструктура як фактор трансформації національної економіки в умовах глобалізації. Особливості формування і розвитку глобальної виробничої інфраструктури під впливом факторів глобалізації та транснаціоналізації світової економіки. Вплив НТП на розвиток міжнародної інформаційної інфраструктури.

Напрямки розвитку системи інформаційної інфраструктури. Структура і тенденції функціонування міжнародної інформаційної інфраструктури. Сучасні інформаційні системи. Роль новітніх інформаційних систем в інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків. Структура світового ринку споживання ІТ-послуг. Діджиталізація сучасної системи міжнародних економічних відносин. Цифрові технології у міжнародній торгівлі товарами, послугами, капіталообміні, міжнародній

міграції робочої сили, захисті інтелектуальної власності, валютно-фінансових відносинах.

Міжнародний транспорт та його роль в МЄВ. Проблеми і тенденції функціонування міжнародної логістичної системи. Розвиток мультимодальних видів транспортування. Тенденції розвитку сучасних телекомунікаційних систем світового господарства. Роль міжнародних організацій в галузі транспорту, зв'язку, інформації.

2.2.14. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Глобальні проблеми сучасного світового господарства. Ознаки сучасних глобальних проблем в сфері МЄВ, їх класифікація. Взаємозв'язок і взаємозалежність загальних і локальних, глобальних і національних інтересів.

Взаємовідносини світового економічного авангарду і світової периферії. Шляхи вирішення проблеми зовнішньої заборгованості в системі МЄВ. Економічні аспекти глобальних проблем - екологічної, продовольчої, енергетичної. Кіотський протокол, Парижська угода. Розробка країнами конкретних заходів з дотримання екологічних стандартів. Проблеми соціально-економічної відсталості країн "третього світу". Проблема розвитку людського потенціалу. Проблеми реструктуризації зовнішньої заборгованості країн, що розвиваються.

Сценарії розв'язання глобальних проблем в МЄВ. Римський клуб. Міжнародне співробітництво у вирішенні глобальних економічних проблем. Роль міжнародних інституцій у розв'язанні глобальних проблем МЄВ. Світогосподарські наслідки глобальних процесів. Україна і глобальні економічні проблеми людства.

2.3. РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

2.3.1. СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Зміст та структура механізму регулювання міжнародних економічних відносин. Об'єкти та суб'єкти регулювання. Основні принципи, інструменти та методи. Рівні механізму регулювання: національний, міжнародний, наднаціональний. Сфери регулювання: макро-, мезо-, мікроекономічна. Ендогенна та екзогенна система регулювання МЄВ. Процес встановлення конкурентної рівноваги на міжнародних ринках. Передумови функціонування конкурентного механізму регулювання міжнародних економічних відносин.

Держава як регулятор МЄВ. Фірми у системі регулювання МЄВ. Регуляторна кооперація країн у сфері міжнародних економічних відносин.

2.3.2. ЗМІСТ І МЕХАНІЗМ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ

ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Два основні типи та принципи зовнішньоекономічної політики держави. Вільна торгівля та протекціонізм. Передумови та економічні наслідки політики вільної торгівлі. Передумови та економічні наслідки протекціонізму. Захист національної економіки, ринку, виробників та споживачів. Філософія та зміст неопротекціонізму.

Експортно-імпорتنі пріоритети зовнішньої політики держави. Ступінь узгодженості політики з іншими країнами: незалежна, скоординована зовнішньоекономічна політика. Форми міжнародного багатостороннього та двостороннього координування зовнішньоекономічної політики. Поняття та форми єдиної (спільної) зовнішньоекономічної політики. Економічний суверенітет та наднаціональне регулювання МЕВ. Експортна стратегія України.

Спільна торговельна політика ЄС: основні засади, сутність та принципи. Механізми прийняття рішень у сфері спільної торговельної політики ЄС. Еволюція змісту сфери та інструментарію спільної торговельної політики ЄС у 1957-2020 рр. Угоди про асоціацію України, Грузії та Молдови з ЄС: особливості торговельної політики.

2.3.3. ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Економічна роль тарифів у малій та великій економіках. Особливості сучасної світової практики встановлення імпорتنих та експортних тарифів. Регулювання тарифів у межах ГАТТ/СОТ. Тарифні профілі країн СОТ. Особливості аналізу ефектів тарифного регулювання на сучасному етапі.

Причини та наслідки тарифних війн у XXI столітті.

Принципи і форми тарифного регулювання в Україні.

Митно-тарифне регулювання в ЄС. Система Єдиного митного тарифу Союзу. Митний Кодекс ЄС. Еволюція тарифних ставок ЄС. Ескалація митних тарифів ЄС. Основні правила митного регулювання в ЄС. Митне регулювання взаємної торгівлі України з ЄС за Угодою про асоціацію.

2.3.4. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Діалектика тарифного та нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Структура та класифікація нетарифних методів регулювання. Вплив нетарифних методів регулювання торгівлі на торгівлю та добробут. Правила СОТ щодо нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Угоди СОТ з правил нетарифного регулювання.

Сучасні фінансові методи зовнішньоторговельної політики. Особливості субсидування у зовнішній торгівлі. Роль експортних кредитів. Диференціація форм демпінгу у світовій торгівлі. Структура та зміст сучасних торговельних угод. Система торговельних режимів. Нова роль технічних стандартів та регламентів у світовій

торгівлі. Державні закупівлі. Неформальні бар'єри. Санітарно - та фітосанітарні заходи як механізми захисту національних виробників. Заходи контролю цін державою у зовнішній торгівлі. Нарахування, податки та інші нетарифні заходи. Правила походження товару. Захисні заходи. Заходи, пов'язані з експортом товару. Економічні санкції у міжнародній торгівлі. Огляди торгівельної політики окремих країн СОТ. Поняття «Обмежувальна ділова практика» (ОДП) у світовому господарстві.

Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі в ЄС. Кількісні обмеження в ЄС. Антидемпінгове регулювання в ЄС. Антисубсидійне регулювання в ЄС. Стратегія ЄС у сфері технічних стандартів та сертифікації. Правила ЄС щодо захисних заходів. Цінове регулювання у зовнішній торгівлі ЄС. Правила походження товарів. Кумуляція походження товарів. Система міжнародних економічних санкцій ЄС. Санкції ЄС проти Росії. Огляд торгівельної політики ЄС. Нетарифне регулювання взаємної торгівлі за Угодою про асоціацію України з ЄС.

2.3.5. ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Інституційна структура світової валютно-фінансової системи. Ямайська валютна система та її розвиток. Роль МВФ. Сутність та структура валютно-кредитного та фінансового регулювання експорту та імпорту. Основні рівні валютно-фінансового регулювання міжнародної торгівлі. Суб'єкти регулювання. Дискусії щодо реформування міжнародної валютно-фінансової системи.

Ступені конвертованості національних валют. Система валютних курсів та паритетів у МЕВ. Вплив девальвації та ревальвації на експорт та імпорт у коротко- та довгостроковій перспективі. Форми та цілі регулювання валютного курсу: наслідки для зовнішньої торгівлі. Світовий валютний ринок і валютні операції. Кріптовалюти у світовому господарстві.

Грошово-кредитне регулювання зовнішньої торгівлі. Дисконтна політика. Державне регулювання експортних та імпортних кредитів. Державне страхування зовнішньої торгівлі. Імпортні депозити. Обов'язковий продаж експортних надходжень. Оподаткування у зовнішній торгівлі. Механізми регулювання торгівельного балансу країни. Механізми валютно-фінансового регулювання зовнішньої торгівлі в ЄС. Вплив єдиної валюти євро на взаємну та зовнішню торгівлю ЄС. Роль ЄЦБ в регулюванні облікової ставки та вплив на міжнародну торгівлю. Правила надання експортних та імпортних кредитів в країнах ЄС. Державне регулювання страхування експортно-імпортних операцій в країнах ЄС. Галузеві особливості регулювання цін у зовнішній торгівлі країн ЄС.

Порівняльна характеристика платіжних балансів країн. Проблеми міжнародної валютної ліквідності. Системи міжнародних розрахунків: структура та новітні форми.

2.3.6. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

Економічна роль бар'єрів для міжнародної торгівлі послугами. Економічні ефекти стандартів для торгівлі послугами.

Зміст та структура регулювання міжнародної торгівлі послугами. Основні інструменти регулювання. Регулювання доступу на ринок. Обмеження у використанні національного режиму. Обмеження у торгівлі послугами. Кількісні квоти на імпорт іноземних послуг. Обмеження на створення філій іноземних компаній, переміщення виробників та споживачів послуг. Винятки з національного режиму.

Особливості регулювання міжнародної торгівлі окремими видами послуг в окремих країнах. Національні системи регулювання міжнародних транспортних перевезень, послуг зв'язку, будівництва, страхування, фінансових послуг та ін. Індекс обмежень у торгівлі послугами ОЕСР.

Роль міжнародних організацій у створенні умов функціонування світових ринків послуг. Діяльність ЮНКТАД, ОЕСР з лібералізації ринку послуг. ГАТТ/СОТ та торгівля послугами. Генеральна угода з торгівлі послугами (ГАТС): основні принципи та положення (1994). Генеральна угода з фінансових послуг (1997). Проблеми підготовки угоди TISA.

Функції міжнародних галузевих організацій у розробці правил торгівлі послугами. Регіональна інтеграція та торгівля послугами. Принципи та правила торгівлі послугами в окремих інтеграційних угрупованнях.

Правила та принципи надання послуг в ЄС. Свобода заснування фірми та їх філій. Свобода у наданні послуг на будь-якій території країн ЄС. Свобода фінансових транзакцій. Процес «взаємної оцінки» вимог стосовно надання послуг (2011 р.). Правила взаємного доступу на ринку послуг ЄС та України в Угоді про асоціацію.

Регулювання діджиталізації світової торгівлі послугами. Регулювання міжнародної електронної комерції.

2.3.7. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміст та структура регулювання міжнародного руху капіталу. Основні суб'єкти регулювання. Ендогенні та екзогенні механізми регулювання. Умова ринкової рівноваги на зовнішніх ринках капіталів. Вирівнювання граничних продуктів капіталу на світових ринках. Економічні ефекти прямих інвестицій.

Характер державного регулювання руху капіталу. Основні сектори регулювання. Види бар'єрів входу на ринок капіталів. Режими зарубіжного інвестування. Форми та методи впливу ТНК на механізм міжнародного переміщення капіталу. Основні тенденції розвитку механізму регулювання інтернаціонального руху капіталу на сучасному етапі. «Скринінг» іноземних інвестицій.

Національні системи стимулювання та заохочення іноземних інвесторів. Лібералізація притоку іноземних інвестицій. Стан економічного та інвестиційного клімату в країнах як фактор впливу на приплив іноземного капіталу. Системи оцінки привабливості національних економік для іноземних інвесторів. Індекс обмежень для прямих іноземних інвестицій ОЕСР.

Глобалізація регулювання руху капіталу. Діяльність ЕКОСОП, ЮНКТАД та Центру ООН з ТНК у сфері сприяння міжнародному руху капіталів. Світовий банк та регулювання міжнародного руху капіталів. "Директиви відносно політики іноземного прямого інвестування" (1991р.). Переговори з Багатосторонньої угоди з інвестицій (ОЕСР). Керівні принципи трансферного ціноутворення для багатонаціональних підприємств ОЕСР (2010р.). Основи інвестиційної політики ОЕСР (2012р.). Роль СОТ в регулюванні міжнародних інвестиційних процесів. Угода ТРИМ (1994р.) Основні напрями та сценарії розвитку глобального переговорного процесу з регулювання зарубіжних інвестицій.

Двосторонні та регіональні аспекти регулювання руху капіталів. Основні моделі «входу та заснування». Угоди про взаємний захист та заохочення іноземних інвестицій. Угоди про запобігання подвійного оподаткування. Хартія та Угода про співробітництво в галузі енергетики (1991, 1994р.). Інвестиційна угода АСЕАН (2012р.). Умови взаємних інвестицій в Транстихоокеанському партнерстві (2015р.). Регулювання інвестицій в ЕврАзЕС (2015р.) та інших інтеграційних організаціях.

Спільний ринок капіталів в ЄС. Принципи вільного руху капіталів в ЄС. Двосторонні механізми захисту інвестиції окремих країн ЄС з третіми країнами. Комунітарні правила щодо переходу до механізмів угод ЄС із захисту інвестиції з іншими країнами. Комунікація ЄС щодо всеосяжної Європейської міжнародної інвестиційної політики (2010р.). Нова торговельна та інвестиційна стратегія ЄС (2015р.). Правила капіталообміну в Угоді про асоціацію України з ЄС.

Регулювання цифрових технології в міжнародному капіталообміні.

2.3.8. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖКРАЇННОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

Механізм ринкового регулювання міжнародного руху робочої сили. Економічні ефекти міграції. Матеріальна основа експорту та імпорту робочої сили. Фактори модифікації ринкового механізму міжнародної міграції робочої сили.

Державне регулювання міжнародної трудової міграції. Вплив на попит та пропозицію робочої сили. Візові режими для трудових мігрантів. Регулювання соціальної сфери та доходів трудових мігрантів. Обмеження у сфері міжнародної мобільності. Якісні вимоги до іноземної робочої сили. Обмеження особистого характеру. Квотування. Часові обмеження. Секторальні та географічні пріоритети. Заборонення. Фінансові інструменти регулювання трудової міграції. Програми економічної допомоги країнам масової еміграції. Механізми контролю міграції: регулювання імміграції, стимулювання рееміграції.

Роль ООН в регулюванні трудової міграції. Конвенції Міжнародної організації праці з проблем міграції робочої сили. Роль Міжнародної організації з міграції у регулюванні міжнародної трудової міграції. Дво- та багатосторонні угоди про міграцію робочої сили. Регіональні міграційні механізми.

Внутрішні та зовнішні аспекти регулювання трудової міграції в Європейському Союзі. Спільний ринок робочої сили ЄС. Шенгенська угода. Правила трудової міграції для країн – нових членів ЄС. Формування комунітарної політики щодо трудової міграції з третіх країн. «Блакитна картка» ЄС. Глобальний підхід ЄС до міграції та мобільності (2005,2011рр.). Європейський паспорт професійних навичок у сфері туризму (2014р.) Правила працевлаштування окремих категорій працівників в Угоді про асоціацію України з ЄС. Брексіт та правила міграції робочої сили.

2.3.9. РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Економічний зміст та види прав інтелектуальної власності. Особливості інтелектуальної власності: виключні права та об'єкт. Авторські та суміжні права. Права промислової власності.

Основні механізми захисту прав інтелектуальної власності. Механізми Паризької конвенції з охорони промислової власності (1883р.), Бернської конвенції з захисту літератури та художніх творів (1886р.), Женевської конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм (1971 р.), Угоди з інтелектуальної власності щодо інтелектуальних мікросхем (1989р.), Міжнародної конвенції із захисту виконавців, виробників фонограм, організацій телерадіомовлення (1961р.), Всесвітньої конвенції про авторське право (1952р.), Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності (1996р.).

Угода СОТ з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності – ТРІПС (1994р.). Основні особливості, структура та зміст. Особливості економічних механізмів захисту прав в Антиконтрафактній торговельній угоді (АСТА, 2012р.).

Регіональні економічні механізми захисту прав інтелектуальної власності. Загальні та специфічні інструменти захисту. Загальні та специфічні положення щодо захисту. Моделі захисту в окремих інтеграційних угрупованнях.

Особливості захисту прав інтелектуальної власності в ЄС. Співвідношення глобальних, регіональних та національних механізмів захисту прав інтелектуальної власності в ЄС. Стратегія ЄС у сфері прав інтелектуальної власності (2011р.). Єдиний патент ЄС. Торговельна марка ЄС. Європейська система спостереження за контрафактною та піратською продукцією (2009р.). Механізми захисту інтелектуальної власності в цифрових мережах ЄС (2018р.) Механізми захисту прав інтелектуальної власності в Угоді про асоціацію України з ЄС.

2.3.10. РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сфери регулювання економічних відносин на різних етапах міжнародної інтеграції. Характеристика регулювання в угодах про економічне та торговельне співробітництво, преференційних угодах, зонах вільної торгівлі, митних союзах, спільних ринках, економічному союзі, повній інтеграції. Співвідношення незалежної, скоординованої, спільної та єдиної зовнішньоекономічної політики. Правила СОТ щодо розвитку міжнародної інтеграції. Сучасні тенденції розвитку регіональних інтеграційних угруповань.

Нові форми міжнародної економічної інтеграції: поглиблена та розширена зона вільної торгівлі, єдиний внутрішній ринок, поглиблений та розширений митний союз, галузевий митний союз, партнерство в митному союзі, валютний союз, цифровий союз, енергетичний союз, фіскальний союз тощо. Регулювання міжнародної економічної дезінтеграції.

Особливості регулювання міжнародних економічних відносин в умовах мега- та субрегіональних економічних об'єднань: ЄАВТ; НАФТА (ЮСМКА); АСЕАН; КАФТА; МЕРКОСУР; КАРИКОМ; ЄврАзЕС; АфКЗВТ. Органи управління. Сфери та характер економічного регулювання.

Міжрегіональні інтеграційні угруповання. Трансатлантична торговельна та інвестиційна ініціатива (ЄС-США). Транстихоокеанське партнерство (США+11 країн). Регіональне всеохоплююче економічне партнерство. Зони вільної торгівлі ЄС з Японією та Канадою. Інші міжрегіональні інтеграційні організації. Економічні механізми Брексіту.

Міжнародні економічні простори.

2.3.11. РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС

Регулювання економічної діяльності у межах Європейського Союзу. Основні етапи інтеграції. Економічні політики виключної компетенції Союзу, подвійної

компетенції та національної компетенції. Вільна торгівля між країнами ЄС. Митний союз. Формування економічного союзу. Валютна інтеграція. Передумови та напрями формування валютного союзу. Єдина сільськогосподарська політика. Політика у сфері охорони довкілля, досліджень та технологічного розвитку, енергетики, транспорту. Основи єдиної структурної, соціальної та регіональної політики ЄС. Економічні аспекти угоди про Європейський Союз (1992р.). Угода з реформування ЄС (2007р.). Розвиток фіскального та банківського союзу ЄС (2008р.). Європейський семестр. Угоди зі стабільності, координації та управління (2011р.). Європейські стабілізаційні механізми. Європейський механізм фінансової стабілізації. Єдиний механізм нагляду. Правило збалансованого бюджету. Механізм автоматичного коригування. Єдині правила ЄС щодо санації комерційних банків (2012р.). Розвиток інноваційного союзу ЄС. Становлення цифрового союзу. Біла книга ЄК (2018р.) про сценарії подальшого економічного розвитку ЄС.

2.3.12. ЕКОНОМІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ З ЄС

Об'єктивні передумови поглиблення економічної інтеграції України з ЄС. Роль та значення Угоди про асоціацію (2016р.) для соціально-економічного розвитку України. Принципи та особливості економічної асоціації. Основні напрями економічної інтеграції України з ЄС. Регулювання торговельних і суміжних відносин. Доступ товарів на ринки. Засоби захисту торгівлі та митні питання. Правила торгівлі послугами, руху капіталу, захисту інтелектуальної власності, держзакупівель, конкуренції.

Конвергенція окремих галузевих економічних політик. Макроекономічна співпраця. Кооперація у сферах енергетики, транспорту, промисловості і підприємництва, видобувної промисловості та металургії. Напрями співпраці у регулювання фінансових послуг, сільському господарстві, захисту прав споживачів, розвитку інформаційного суспільства. Транскордонна та регіональна кооперація. Інтеграція України в Енергетичний, Цифровий, Митний та Шенгенський союз ЄС.

Соціально-економічні ефекти інтеграції для сторін. Економічна асоціація України з ЄС та інтеграція з іншими країнами. Економічна війна Росії проти України. Економічні санкції у трикутнику Україна-ЄС-Росія. Взаємозв'язок європейської та євроатлантичної інтеграції України.

2.4. ЕКОНОМЕТРИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ АНАЛІЗУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Система економіко-математичних методів та моделей розвитку міжнародних економічних відносин. Джерела статистичних даних у сфері світового господарства, міжнародної торгівлі та фінансів. Підготовка вхідних даних для аналізу. Методи лінійного регресійного аналізу. Гравітаційна модель міжнародної торгівлі. Логіт-регресія. Дисперсійний аналіз. Кореляційний аналіз. Кластерний аналіз. Частотний аналіз. Сигнальний метод. Імітаційне моделювання. Графічні методи. Інфометричні методи. Вирішення задач оптимізації. Програмне забезпечення в сфері економіко-статистичного аналізу і моделювання. GTAP. GAMS. Gretl. Пакет аналізу Excel.

2.5. МІЖНАРОДНА МАКРОЕКОНОМІКА

Послідовність вирівнювання платіжного балансу для фіксованого обмінного курсу. Потенційні переваги автоматичної адаптації. Обмеження автоматичної адаптації. Послідовність вирівнювання від'ємного сальдо платіжного балансу для плаваючого обмінного курсу. Потенційні переваги вирівнювання платіжного балансу за допомогою плаваючого обмінного курсу. J-ефект. Інфляційна «віддача» знецінення грошової одиниці. Політика адаптації. Політика акомодатії. Реакції національних урядів у випадку погіршення сальдо платіжного балансу. Використання монетарної і фіскальної політики в умовах політики адаптації.

Політика стримування кон'юнктури з метою обмеження інфляції. Механізми впливу зовнішніх запозичень на макроекономічну ситуацію. Абсорбційний дефіцит. Послідовність кроків ортодоксної програми фінансової стабілізації. Послідовність кроків гетеродоксної програми фінансової стабілізації. Економічна політика як засіб стимулювання доходу і підтримання рівноваги ПБ. Проблема вибору економічної політики для країн, що розвиваються. Фіскальна дисципліна як елемент цілісної економічної політики. Вплив обмеження надлишкової абсорбції на формування очікувань економічних агентів. Механізми взаємодії платіжного балансу, економічного зростання та інструментів цілісної економічної політики. Вплив фіскальної дисципліни у підтриманні довгострокової рівноваги доходу і ПБ. Ефективність профіциту бюджету для зменшення зовнішнього боргу і поліпшення сальдо поточного рахунку.

Залежність вивозу капіталу та попиту на активи від економічного зростання та характеру розподілу доходів: наслідки для платіжних балансів та монетарної політики. Модель GCM-RA. Залежність між станом глобальних ринків капіталу та валютними резервами. Платіжні дисбаланси з методологічної та історичної точки зору. Невизначеність перспектив валютної структури глобальних трансакцій. Теорія оптимальної валютної зони. Феномен широких оптимальних валютних зон. Зростання глобальних валютних резервів як причина зростання цін на первинні

ресурси. Глобальні дисбаланси як рівноважні для глобальної економіки у випадку кореспондування зі зростанням глобального ВВП. Механізм глобальних фінансових дисбалансів.

Проблеми розвитку глобальної ролі євро. Валютні резерви та суверенний попит на активи в системі глобальних фінансових дисбалансів. Значення та попит на валютні резерви в розрізі еволюції міжнародного валютного устрою. Еволюція погляду та зміст критеріїв адекватності обсягу валютних резервів. Валютні резерви в системі формування надмірно ліквідного глобального макрофінансового середовища.

Етапи розвитку ідей та процесів глобальної монетарної уніфікації. Система "відповідних валютних курсів" Дж. Вільямсона. Національно-центричні моделі монетарної політики. Мета-принципи глобальної монетарної інтеграції. Проблеми флуктуації у сфері глобальної експансії, які прямо загрожують фінансовій стабільності. Механізм колективної експансії в умовах відсутності екзогенного контролю за глобальною грошовою пропозицією. Формування передумов глобальної фінансової дестабілізації та глобальної інфляції. Усунення мультивалютної складності як принциповий момент вирішення проблеми глобальної фінансової стабільності з допомогою монетарної інтеграції світу. Ризики та варіанти монетарних реакцій на фінансові шоки залежно від статусу країни щодо торгівлі первинними ресурсами та її платіжної позиції.

Місце фінансової кризи у структурі економічної кризи. Валютно-фінансова епідемія: ефект мусону, ефект зовнішньоекономічної діяльності, епідемія. Теорія "заклику до пробудження" М. Гольдштейна. Конкурентні девальвації. Монетаристська концепція фінансової кризи. Модель «центр-пери-ферія» світового ринку капіталу Дж. Сороса. Модель процесу входження у кризовий стан мега- і макросистем. Модель кризи ліквідності і платоспроможності. Асиметрія інформації та її роль у розгортанні криз. Подвійна криза: економічна характеристика та етапи. Боргова криза: структурні компоненти та взаємозв'язки. Проблема морального ризику. Вплив банківських криз на грошово-кредитну політику держави.

Сутність економічних бульбашок. Класифікація економічних бульбашок. Феномен раціональних фінансових бульбашок у моделі Бланшара-Ватсона. Механізм кредитної бульбашки. Модель Самуельсона-Тіроля. Мікроекономічні концепції економічної бульбашки. Макроекономічні концепції економічної бульбашки. Методологія моделювання бульбашок і криз. Раціональність та ірраціональність як режими розвитку систем. Концепція «обмеженої раціональності» Г. Саймона. Гіпотеза раціональних очікувань.

2.6. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Хронологічні рамки, зміст та основні факти детермінуючих періодів у розвитку міжнародних економічних відносин. Історичні процеси, що визначали розвиток системи міжнародних економічних відносин. Історичні етапи становлення міжнародної виробничої співпраці та детермінанти її трансформації на сучасному етапі МЄВ. Історичні етапи становлення міжнародного науково-технічного співробітництва та вплив інновацій на його трансформацію на сучасному етапі МЄВ.

Закономірності й суперечності виникнення, становлення та розвитку міжнародних економічних відносин на основі безперервного процесу міжнародного розподілу праці відповідно до об'єктивних інтересів та потреб народів та держав. Фактори впливу на еволюцію міжнародних економічних відносин в різні історичні епохи. Детермінанти набуття країнами ознак провідних країн світу з позицій аналізу абсолютних та конкурентних переваг.

Вплив великих географічних відкриттів на боротьбу за лідерство в міжнародних економічних відносинах. Колоніальний фактор у розвитку міжнародних економічних відносин. Місце і роль Іспанії, Португалії, Голландії, Англії у розвитку й становленні системи міжнародних економічних відносин.

Вплив зовнішньоекономічного фактору на розвиток в історії різних народів і держав. Особливості органічних зв'язків між зовнішньоекономічним становищем, зовнішньоекономічною діяльністю і внутрішньою політикою держав на різних етапах становлення системи міжнародних економічних відносин. Феномен чергування принципів фритредерства та протекціонізму у зовнішньоторговельній політиці.

Вплив світових війн на розвиток міжнародних економічних відносин. Велика депресія як тригер дезінтеграційних процесів в світовій економіці. Роль валютних зон у розвитку системи міжнародних економічних відносин. Перебудова системи міжнародних економічних відносин після краху двополярного світу.

Особливості інституціоналізації економічної співпраці між країнами у різних сферах прояву міжнародних економічних відносин. Історичні етапи міжнародної економічної інтеграції та їх характерні риси. Циклічність дезінтеграційних процесів в історії міжнародних економічних відносин. Багатоаспектний аналіз діалектичної взаємодії процесів міжнародної економічної інтеграції та дезінтеграції в XXI ст.

Постіндустріалізація як детермінанта змін співвідношення між різними типами і формами власності. Історичні передумови та особливості становлення моделей економічного розвитку. Інституціоналізація та деперсоніфікація власності в процесі еволюційного розвитку системи міжнародних економічних відносин. Характерні риси соціально-економічної диференціації в умовах становлення постіндустріального суспільства.

Причини та особливості економічного розвитку країн з позицій теорії економічної географії. Вплив релігійних та культурних чинників на становлення та

результати функціонування моделей економічного розвитку в різних регіонах світу. Становлення новітніх чинників економічного зростання в умовах постіндустріалізму.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ. ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ.

Розгорнута аналітична відповідь на одне з трьох питань:

- 1) Внесок дисертаційного дослідження у розвиток української науки спеціальності «світове господарство і міжнародні економічні відносини».
- 2) Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.
- 3) Перспективи подальшої розробки та дослідження тематики дисертації.

4. ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. -К.: Основи, 2000.-240 с.
2. Глобальні виміри економічної сили країни : монографія / О. А. Чугаєв. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. – 495 с.
3. Заблоцька Р.О. Система інституційного регулювання світової торгівлі послугами. – К.:Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 368 с.
4. Кембриджская экономическая история Европы Нового и Новейшего времени. – Том 1: 1700–1870 / Под ред. Т. Дробышевской; Пер. с англ. Ю. Каптуревского. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2013. – 464 с.
5. Кругман Пол Р., Обстфельд Морис. Международная экономика: Учебник / В. Кузин (пер.с англ.), О. Лисочкина (пер.с англ.). — 5 междунар. изд. — СПб.: Питер, 2003. — 831с.
6. Д. М. Русак. Міжнародні корпоративні мережі в сучасному геоekonomічному просторі: монографія. – К.: АДЕФ-Україна, 2018. – 410 с.
7. Милль Дж. С. Основы политической экономии с некоторыми приложениями к социальной философии. Пер. с англ. – М., 2007.- 1037 с.
8. Мэддисон Э. Контуры мировой экономики в 1–2030 гг. Очерки по макроэкономической истории / Пер. с англ. Ю. Каптуревского; под ред. О. Филаточевой. – М.: Изд. Института Гайдара, 2012. – 584 с.
9. Основи міжнародних фінансів: Підручник. – за ред. Рогача О.І. – 2-уе вид, доп. К., 2014.- 447 с.
10. Процеси економічної дезінтеграції в сучасному світовому господарстві : монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Н. В. Резнікова та ін.. ; за ред.. О. І. Шниркова. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. – 159 с.
11. Стаканов Р.Д. Регіональна політика регулювання міжнародної трудової міграції: монографія. – Ужгород: Видавництво «ФОРМ Сабов А.М.», 2017. – 550 с.
12. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 540 с.
13. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Избранное. Пер. с англ. – М., 2007.- 953 с.
14. Рогач О.І.Теорії міжнародного бізнесу. Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. — К., 2018.- 687 с.
15. Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку ХХІ століття. Монографія. – за ред. О.І. Шниркова – К., 2016.- 415с.
16. Світова економіка: Підручник / за ред. О.І. Шниркова, В.І. Мазуренка, О.І.Рогача. К., 2018.- 607 с.

17. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Пер. з англ. – К., 2001.-593 с.
18. Стиглиц Джозеф Ю., Чарлтон Ендрю. Справедлива торгівля для всіх. Як торгівля може содействовать розвитку. – М.: Изд-во «Весь Мир», 2007.
19. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини. Теорія. – К., 2008.- 292 с.
20. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: історія: підруч. [для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.]. – К.: Либідь, 2008. –392 с.
21. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: політика. К., 2015. – 431 с.
22. Філіпенко А.С. Основи філософії та методології економічної теорії. Навчальний посібник. К., 2018.
23. Френклін Р.Рут, Антон Філіпенко. Міжнародна торгівля та інвестиції. К.: Основи, 1998, 743 с.
24. Шнирков О.І. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі. – К., 2008. – 143 с.
25. Шнирков О.І. Заблоцька Р.О. Міжнародні економічні відносини: конспект лекцій. – 5-е вид. Дніпро, 2018.- 286 с.
26. Шнирков О.І. Торговельна політика Європейського Союзу. К., 2005. – 152 с.
27. Шнирков О.І., Копійка В.В., Муравйов В.І. Україна-Європейський Союз: економіка, політика, право. – К., 2006.- 367 с.
28. D. C. Colander and Huei-chun Su. How Economics should be done. Essay on the Art and Craft of Economics. – Cheltenham, 2018.- 270 p.
29. Keizer P. Multidisciplinary Economics. A Methodological Account. – Oxford University Press, 2015.- 553 p.
30. Wolf R.D. and Resnick S.A. Contending Economic Theories. Neoclassical, Keynesian, and Marxian.- The MIT Press, London, 2012.- 406 p.

ДОДАТКОВА:

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність. Підручник. – К., 2008.
2. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. – К., 2005.
3. Європейський Союз: політика, економіка, право. – К., 2005.
4. Засади та особливості антидемпінгового законодавства України: монографія / С.Г. Осика ; Ін-т законодавства Верховної Ради України, Академія правових наук України. - Київ, 2005.
5. Іноземні інвестиції: Підручник. – за ред. Рогача О.І. – К., 2004.
6. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики. – К., 2002. 424 с.
7. Інтелектуальна власність: Словник-довідник: у 2 томах. – К., 2000.

8. Михайлів З.В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції. – Л., 2004. – 244 с.
9. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності. – за ред. Філіпенка А.С. – К., 2004. – 304 С.
10. Основи міжнародних фінансів. Підручник. – за ред. Рогача О.І. – 2-е вид., доп. К., 2014.
11. Мікульонок І.О. Основи інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К., 2005.
12. Мокій А.І., Янків М.Д., Яхно Т.П., Горін Н.В. Регулювання світової економіки: Навч.-метод. посібник. – Львів: Вид-во ЛКА, 2004.
13. Огляд трудової міграції в Україні, Молдавії та Беларусі. – К., 2006.
14. Осика С.Г., П'ятницький В.Т. ГАТТ як основа універсального міжнародно-правового регулювання світової торгівлі. – К., 2001.
15. Основи патентування і ліцензування: Навч. посібник / Назаренко І.І., Кредісов А.І., Ракша В.О.; за ред. А.І.Кредісова. - К.: Знання України, 2006.- 306 с.
16. Пирожков С., Малиновская Е., Хомра А. Внешняя трудовая миграция в Украине: социально-экономический аспект. – К., 2003. – 134 С.
17. Пономарев А.С., Харченко А.А. Основы внешнеэкономической политики. – Х., 2004. – 71 с.
18. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони. – К., 2004. - 544 с.
19. Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів. Тексти офіційних документів. – К., 1998.
20. Рокоча В.В. Міжнародна економіка. – Кн. I: Міжнародна торгівля: теорія та політика. – К., 2000.
21. Сіденко В.Р. Україна в процесах міжнародної інтеграції. – Х.: Форт, 2003. – 280 с.
22. Технічні бар'єри і санітарні та фітосанітарні заходи в міжнародній торгівлі: види, тенденції розвитку, регулювання. За ред. І.В. Бураковського, К. Кравчук, В.Мовчан. – К., 2015.
23. Храпов В.О., Бовтрук Ю.А. Зовнішньоекономічна політика. – К., 2002.
24. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика. – Підручник. – К., 2008.
25. Шемет Т.С. Теорія і практика валютного курсу: Навч. посібник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2006. – 360 с.
26. Шнирков О.І. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі. – К., 2008. – 143 с.
27. Шнирков О.І., Кузнецов О.В., Кульпінський С.В. Європейський валютний союз. – К.: Київський університет, 2001.
28. Шнирков О.І. Конкурентна політика ЄС. Навчальний посібник. – К., 2015.

29. Электронная торговля и международные транспортные услуги: Доклад секретариата ЮНКТАД / Совещание экспертов по вопросу "Электронная торговля и международные транспортные услуги: передовая практика в области повышения конкурентоспособности развивающихся стран" (2001, Женева). – Женева: ООН, 2001. – 32 с.
30. ЮНКТАД: Комиссия по торговле товарами и услугами и по сырьевым товарам. Доклад совещания экспертов по вопросам о последствиях антидемпинговых и компенсационных мер: 4-6 декабря 2000. – Женева: ООН, 2000. – 33 с.
31. Trade Policy Reviews. WTO.- Mode of access :<http://www.wto.org/>
32. EU Trade. - Mode of access : [http:// ec.europa.eu/trade](http://ec.europa.eu/trade)
33. EU Trade Newsletter. - Mode of access : [http:// trade.ec.europa.eu/eutn](http://trade.ec.europa.eu/eutn)
34. WTO: [Electronic resource]. — Mode of access :<http://www.wto.org/>
35. World Trade Report 2010-18. Trade and public policies: A closer look at non-tariff measures in the 21-st century. - WTO, 2010-19. - <http://www.wto.org/>
36. What is Europe’s trade Policy ? European Commission, 2009. - [http:// ec.europa.eu/trade](http://ec.europa.eu/trade)
37. A Practical Guide to Trade Policy Analysis. – WTO,2012. - <http://www.wto.org/>
38. Tenth Report on Potentiality trade-restrictive measures. 1 May 2012- 31 May 2013. – [http:// eu.europa.eu](http://eu.europa.eu)
39. OECD Trade Policy Papers.
40. Council Regulation (EC) No 1061/2009 of 19 October 2009 establishing common rules for exports.– [http:// eu.europa.eu](http://eu.europa.eu)
41. Council Regulation (EC) No 260/2009 of 26 February 2009 on the common rules for imports.– [http:// eu.europa.eu](http://eu.europa.eu)
42. Taric database-rules for products imported into the EU. – <http://ec.europa.eu>
43. EU Trade Newsletter. - Mode of access : [http:// trade.ec.europa.eu/eutn](http://trade.ec.europa.eu/eutn)
44. World Tariff Profiles 2010-18. – WTO, ITC, UNCTAD,2018. – www.wto.org
45. Trade Profiles 2010-18. – WTO, 2018. – www.wto.org
46. The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities. – WTO, 2004. - www.wto.org
47. A Handbook on the WTO Customs Valuation Agreement. – WTO, 2010. – www.wto.org
48. OECD Trade Policy Papers.
49. 2010-18 Report on Technical Barriers to Trade. – www.ustr.gov
50. Reports on Sanitary and Phytosanitary and Technical Barriers to Trade - http://www.regulations.gov/#!documentDetail;D=USTR_FRDOC_0001-0233
51. Non-tariff measures and WTO. Staff working paper. ERSD – 2012 – 01. Jan. 2012.- www.wto.org.
52. A Handbook of Anti-Dumping Investigations. – WTO, 2006. - www.wto.org.
53. European standards. European Commission. – <http://eu.europa.eu>

54. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010. - OECD, 2010.
55. OECD Trade Policy Papers.
56. EU Trade. - Mode of access : [http:// ec.europa.eu/trade](http://ec.europa.eu/trade)
57. EU Trade Newsletter. - Mode of access : [http:// trade.ec.europa.eu/eutn](http://trade.ec.europa.eu/eutn)
58. Council Regulation (EC) No 597/2009 of 11 June 2009 on protection against subsidised imports from countries not members of the European Community.-[http:// ec.europa.eu/trade](http://ec.europa.eu/trade)
59. Council Regulation (EC) No 1225/2009 of 30 November 2009 on protection against dumped imports from countries not members of the European Community. - [http:// ec.europa.eu/trade](http://ec.europa.eu/trade)
60. The United Nations Set of Principles and Rules on Competition [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unctad.org/en/docs/tdrbpconf10r2.en.pdf>
61. Paasman, Berend R. Multilateral rules on competition policy: an overview of the debate // ECLAC – SERIE Comercio internacional N° 4 International Trade Unit Division of Trade and Development Finance Santiago, Chile, December 1999 55 p. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/0/4280/lcl1143i.pdf>
62. Country review: Ukraine. - Competition Law and Policy. –OECD, 22 June 2011. Vol. 11.
63. EU Competition Policy. – [http:// ec.europa.eu/competition](http://ec.europa.eu/competition)
64. WTO Discussion Papers. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.wto.org>
65. WTO Working Papers. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.wto.org>.
66. Opening markets for trade in Services: Countries and Sectors in Bilateral and WTO Negotiations. – WTO, 2009.- <http://www.wto.org>.
67. A Handbook on the GATS agreement. – WTO, 2005. - <http://www.wto.org>.
68. Guide to the GATS: an overview of Issues for Further Liberalization. – WTO, 2001.- <http://www.wto.org>.
69. Electronic Commerce and the role of the WTO. – WTO, 1998. - <http://www.wto.org>.
70. Poison in the nine? Tracing GATS – minus commitments in regional trade agreement. Staff- Working Paper ERSD – № 4, 2012.- <http://www.wto.org>.
71. E-commerce and delivery. A study of the State of play of EU parcel markets with particular emphasis on e-commerce. European Commission, July 15th 2013.
72. [http:// ec.europa.eu](http://ec.europa.eu)
73. OECD Investment Policy Perspectives 2008. - OECD, 2008.
74. OECD Working Papers on International Investment.
75. World Investment Report 2010-2018. - <http://www.unctad-docs.org/files>

76. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Towards a comprehensive European international investment policy. – COM (2010) 343 final.

77. Migration and Remittances Factbook 2011 [Electronic Resource] – Mode of access: <http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Factbook2011-Ebook.pdf>

78. U. S. Department of Labor [Electronic Resource] – Mode of access: <http://www.dol.gov/dol/topic/discrimination/immdisc.htm>

79. International Organization for Migration [Electronic Resource] – Mode of access: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/managing-migration/immigration-systems/economic-labour-immigration>

80. International Labour Organization [Electronic Resource] – Mode of access: <http://www.ilo.org/global/topics/labour-migration/lang--en/index.htm>

81. International labour migration. A rights-based approach [Electronic Resource] – Mode of access: http://www.ilo.org/public/english/protection/migrant/download/rights_based_approach.pdf